

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

T.a.v. gedeputeerde Den Heyer
Bestuurskantoor
Plaza Reina Wilhelmina #1
Bonaire

Kopie voor mevrouw N. Gonzalez

Datum 15-16/12
Betreft Cultuurhandreiking

Internationaal Beleid

IPC 2300

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

M.V.G. van Leeuwen-Laan

T +31 6 31 74 92 12
m.v.g.vanleeuwen@minocw.nl

Onze referentie

1149010

Bijlagen

1

Geachte mevrouw Den Heyer,

In de CN-week in oktober 2013 hebben vertegenwoordigers van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba met het ministerie van OCW gesproken over de 'Cultuurhandreiking'. De Cultuurhandreiking is bedoeld als een ondersteuning bij het vormgeven van de taken van het openbaar lichaam op het gebied van cultuur. De Cultuurhandreiking biedt de openbare lichamen bovendien een goede gelegenheid om het cultuurbeleid voor haar bevolking verder vorm te geven.

In goed overleg met onder andere de Directie Ruimte en Ontwikkeling en de Directie Samenleving en Zorg zijn we tot bijgevoegde definitieve versie van Cultuurhandreiking voor Bonaire gekomen. Dit document onderscheidt vijf beleidsterreinen: cultureel erfgoed, kunsten, cultuureducatie, bibliotheken en media. Voor elk van deze terreinen - of de hieronder vallende deelonderwerpen - wordt een kort overzicht gegeven van beleid en/of wetgeving, de betrokken partijen en hun verantwoordelijkheden, en de acties die de komende jaren moeten of mogen worden ondernomen. Ik stel voor dat we deze Cultuurhandreiking gezamenlijk vaststellen. Eventuele wijzigingen of aanvullingen kunnen, na onderlinge overeenstemming, in de Cultuurhandreiking worden verwerkt wanneer daar aanleiding voor is.

Om de vaststelling van deze Cultuurhandreiking te markeren en een zichtbaar gebaar naar de samenleving te maken, is hieraan een 'cultureel geschenk' verbonden. Op initiatief van uw bestuurscollege betreft dit een financiële bijdrage voor de volgende twee projecten:

- Kompa Nanzi Festival. Met het project Kompa Nanzi Festival zal de Openbare Bibliotheek Bonaire de Kompa Nanzi verhalen weer bekend maken en die verhalen in het leven houden bij het publiek, vertellers van Kompa Nanzi verhalen enthousiasmeren om opnieuw verhalen te gaan vertellen, nieuwe vertellers werven en als laatste de personen die Kompa Nanzi verhalen in het verleden hebben verteld eren. Voor dit project wordt een bedrag beschikbaar gesteld van \$ 10.000,-. Het project kan een eerste aanzet zijn voor een

vervolg dat aan de orde kan komen bij de capacity building activiteiten in het kader van de uitvoering van het UNESCO immaterieel erfgoed verdrag.

Onze referentie
1149010

- Museum Bonaire. Met dit project zal de subafdeling cultuur, kunst en literatuur (SKAL) van het openbaar lichaam Bonaire de naamsbekendheid en herkenbaarheid van het museum vergroten. Dit zal gebeuren door het plaatsen van borden, drie vlaggenmasten en het beschikbaar stellen van stoelen voor (publieke) activiteiten die het museum wil organiseren. Voor dit project wordt een bedrag beschikbaar gesteld van \$ 10.000,-.

Het openbaar lichaam Bonaire zal hiertoe een eenmalige bijdrage ontvangen ter hoogte van een totaalbedrag van \$ 20.000. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de vrije uitkering. De verantwoording vindt plaats conform de reguliere procedure voor de jaarlijkse verantwoording van het door het openbaar lichaam gevoerde bestuur, zoals vastgelegd in de Wet financiën openbare lichamen BES.

Graag verneem ik of u kunt instemmen met de Cultuurhandreiking en met de bestemming van dit 'cultureel geschenk'. Ik stel voor dit te bevestigen door middel van de ondertekening van bijgevoegde Cultuurhandreiking Bonaire.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
het hoofd team Caribisch Nederland,

de heer S.L.A.J. Piek

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Cultuur in Caribisch Nederland
Een handreiking

Bonaire

Datum

15 juni 2017

Inhoud

Inleiding	3
Afkortingen	4
1. Cultureel Erfgoed	5
1.1 Archieven	5
1.2 Monumenten	5
1.3 Archeologie – implementatie Verdrag van Malta	6
1.4 Archeologie - onderwatererfgoed	7
1.5 Immaterieel Erfgoed	9
1.6 Werelderfgoed	11
1.7 Verdrag UNESCO 1954	11
1.8 Verdrag UNESCO 1970	12
2. Cultuur en letteren Fondsen	14
3. Cultuureducatie	16
4. Bibliotheken	17
5. Media	18
5.1 Nieuwe Mediawetgeving	18
5.2 Caribische nieuwsvoorziening	18
Ondertekening	19

Inleiding

Sinds 10 oktober 2010 zijn Bonaire, Sint Eustatius en Saba (samen Caribisch Nederland) openbare lichamen die functioneren als 'bijzondere gemeenten' van Nederland. Op het gebied van cultuur is sprake van gescheiden verantwoordelijkheden. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) voorziet in het wettelijk kader, terwijl de openbare lichamen invulling geven aan hun beleid en dit uitvoeren met behulp van lokale wetgeving. Voor media is gekozen voor een mediavoorziening door de landelijke publieke omroep voor de Caribische eilanden. Deze voorziening wordt verzorgd door de NTR en richt zich op een wederkerige relatie tussen omroepen in Nederland en omroepen in de Caraïben.

Cultuur in Caribisch Nederland is een handreiking waarmee de minister van OCW Bonaire, Sint Eustatius en Saba als openbare lichamen wil ondersteunen bij het vormgeven van hun taken op het gebied van cultuur. Het document onderscheidt vijf beleidsterreinen: cultureel erfgoed, cultuur en letteren fondsen, cultuureducatie, bibliotheken en media. Voor elk van deze terreinen – of de hieronder vallende deelonderwerpen – wordt een kort overzicht gegeven van beleid en/of wetgeving, de betrokken partijen en hun verantwoordelijkheden, en de acties die de komende jaren moeten of mogen worden ondernomen.

Met deze handreiking krijgen de verantwoordelijke ambtsdragers op de eilanden inzicht in de opgave die hen wacht, de verdeling van rollen en taken en de organisaties die hen hierbij kunnen assisteren. Het ministerie van OCW kan voor alle onderwerpen beleidsmatige en informatieve ondersteuning bieden of voor specifieke vraagstukken doorverwijzen naar andere relevante organisaties.

Afkortingen

BES:	Bonaire, Sint Eustatius en Saba
B&O:	Directie Bedrijfsvoering en Ondersteuning van het OLB
BZ:	Ministerie van Buitenlandse Zaken
BZK:	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie
CN:	Caribisch Nederland
EZ:	Ministerie van Economische Zaken
KB:	Koninklijke Bibliotheek
KIEN:	Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland
LKCA:	Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst
NA:	Nationaal Archief Den Haag
NAAM:	National Archaeological & Anthropological Memory Management
NRF:	Nationaal Restauratie Fonds
RF:	Revolving Fund
NTR:	De publieke taakomroep
OCW:	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te Den Haag
OL:	Openbaar lichaam in Caribisch Nederland
OLB:	Openbaar lichaam Bonaire
OLE:	Openbaar lichaam Sint Eustatius
OLS:	Openbaar lichaam Saba
RCE:	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed te Amersfoort
RCN/OCW:	Rijksdienst voor Caribisch Nederland , afdeling OCW
R&O:	Directie Ruimte en Ontwikkeling van het OLB
SECAR:	The St. Eustatius Center For Archaeological Research
SIOB:	Sectorinstituut Openbare Bibliotheken
S&Z:	Directie Samenleving en Zorg van het OLB
VIE:	Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed
V&J:	Ministerie van Veiligheid & Justitie
VOB:	Vereniging van Openbare Bibliotheken

1. Cultureel Erfgoed

1.1 Archieven

De openbare lichamen zijn wettelijk zorgdrager van de archieven op de eilanden. De openbare lichamen hebben ondersteuning gevraagd bij het op orde brengen van hun archieven en hebben behoefte aan kennisontwikkeling.

Ontwikkeling van praktijkgerichte kennis vindt vanaf 2016 plaats door een pilotproject onder leiding van het Nationaal Archief (NA) in Nederland in samenwerking met de Rijksdienst CN en de eilandsbesturen. Het gaat om basiskennis en elementaire vaardigheden in het archiefbeheer. Tevens wordt door het Nationaal Archief voorgesteld om belangrijke historische archieven de zogenaamde slavenarchieven als onderdeel van het cultureel erfgoed te behouden door restauratie en aansluitende digitalisering. Bij dit pilotproject blijft de archiefvormer (zorgdrager) zelf wettelijk verantwoordelijk voor de zorg voor archieven.

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

OL: is wettelijk zorgdrager van de archieven in het openbaar lichaam.

OCW: ontwikkelt met het NA samen met de eilanden een pilotproject om de basiskennis in het OL op te bouwen.

NA: leidt project om de basiskennis in het OL op te bouwen.

RCN/OCW: eerste aanspreekpunt voor OL en voor MinOCW

Acties

2016-2017: vanuit het NA ondersteuning bij verkrijgen van basale kennis van archiefbeheer. Projectplan, tevens voorstel voor restauratie en digitalisering slavenarchieven voorgelegd aan eilanden in zomer 2016. In februari 2017 start de basiscursus Behoud en beheer.

Op termijn: Archiefregeling BES invoeren (deze is per 1/1/2013 in Europees Nederland in werking getreden). Dit betekent dat toegewerkt moet worden naar een situatie waarbij kennis, kunde en voorzieningen op orde zijn.

1.2 Monumenten

De minister van OCW ondersteunt het monumentenbeleid op de drie eilanden door de inrichting van een Revolving Fund voor de Koninkrijksdelen voor de restauraties van de monumenten. Totaal is €8 miljoen beschikbaar voor alle eilanden, waarvan €3,3 miljoen voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De eilanden hebben protocollen getekend en monumenten eilandsverordeningen vastgesteld. Sinds de laatste evaluatie in 2012 is er op Bonaire één project succesvol uitgevoerd.

De doelstelling is ongewijzigd, zoals beschreven in de afgesloten protocollen, namelijk dat er een gezamenlijk belang is voor het behoud en herstel van waardevolle gebouwen uit het culturele erfgoed in Caribisch Nederland en Nederland wenselijk is. Deze monumentenzorg vraagt om een brede aanpak. In de protocollen staan de voorwaarden beschreven voor gebruikmaking van het Revolving Fund, namelijk het hebben van een

monumentenverordening, een monumentenraad en een monumentenregister. Er is ook een jaarlijkse rapportage van de openbare lichamen aan OCW afgesproken over de inzet van middelen en de kwaliteit van restauraties.

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

OL: is verantwoordelijk voor de uitvoering van de monumentenzorg. In december 2016 heeft het openbaar lichaam Bonaire de stichting Monumentenfonds Bonaire opgericht.

OCW: stelt een Revolving Fund beschikbaar voor monumenten op de Antillen.

RCN/OCW: geeft informatie over monumentenregelingen.

RCE: kennisinstituut over o.a. monumentenbeheer en behoud.

NRF: verstrekt kennis en financiering.

1.3 Archeologie – implementatie Verdrag van Malta

Het Verdrag van Malta is nog niet geïmplementeerd in Caribisch Nederland via een Monumentenverordening of bij het opstellen van de Monumentenwet Bes. Gezien het verschil in stelsels en de omvang van Caribisch Nederland is het niet wenselijk de Wet archeologische monumentenzorg (Wamz) hier uitdrukkelijk van toepassing te verklaren.

Met het oog op de statuswijziging van de eilanden, de verplichtingen voortvloeiend uit de ratificatie van het verdrag van Malta en de verwachte toename van bouwactiviteiten, is het van belang de uitgangspunten van het verdrag van Malta wel te implementeren in Caribisch Nederland.

OCW heeft op basis van de *Verkenning van de implementatie van het Verdrag van Malta op de eilanden van Caribisch Nederland, Bonaire, St. Eustatius en Saba* gekeken wat nodig is voor een goede basis voor de implementatie van het verdrag. Dat heeft positieve resultaten opgeleverd.

De inbedding gebeurt door de ontwikkeling van archeologische waardenkaarten in combinatie met "Malta proof" bestemmingsplannen. De waardenkaarten kunnen gebruikt worden om de "Malta" principes te hanteren bij de ruimtelijke ordening op de eilanden en leveren informatie voor de ruimtelijk ontwikkelings (=Nederlandse bestemmings)plannen. (Bonaire: Ruimtelijk Ontwikkelingsplan Bonaire (ROB))

Er bestaat een goede basis om het verdrag te implementeren. Nodig is aanpassing van de lokale verordening opdat in een vroeg stadium van ruimtelijke ontwikkeling rekening kan worden gehouden met de archeologie. Aansluitend dient de Monumentenwet Bes te worden aangepast.

Alleen voor Saba geldt dat zij voorafgaand aan de aanpassing van de lokale verordening nog een Malta-proof ruimtelijk ontwikkelingsplan dient op te stellen.

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

OL: is verantwoordelijk voor het opstellen en invoeren van het verdrag van Malta binnen de bestaande verordening, of in de nieuw op te stellen verordening, ruimtelijk ontwikkelingsplannen en/of archeologische waardenkaarten.

OCW: evalueert en past de Monumentenwet BES aan, in overleg met OL.

RCN/OCW: monitort aanpassing eilandsverordening.

NAAM: heeft in opdracht van OCW een verkenning gedaan voor de implementatie van het Verdrag van Malta in Caribisch Nederland. NAAM heeft het rapport op 1 maart 2012 opgeleverd, vergezeld van een eerste, globale reactie van de Bestuurscolleges van de drie eilanden. Het rapport is in april 2012 naar de Tweede Kamer verzonden. NAAM voert in opdracht van OLB (5 december 2012) de implementatie van het verdrag van Malta uit in samenwerking met directie R&O (wijziging monumenten-eilandsverordening, beleid, vindplaatsendatabase en cultuurhistorische waardenkaarten) en de afdeling JAZ (aanpassing lokale wetgeving).

Buro Vijn: heeft in 2010 een Malta-proof ontwikkelingsplan voor Bonaire afgerond. Voor Sint Eustatius is het ontwikkelplan in de afrondingsfase. Voor Saba heeft Buro Vijn een offerte uitgebracht.

SECAR: draagt op Saba en Sint Eustatius bij aan archeologisch onderzoek waarmee archeologische expertise beschikbaar komt.

OCW/ RCE/Archeologische diensten van gemeenten (op initiatief van eiland): kennisuitwisseling.

Acties

OL past eilandsverordeningen aan.

Herziening ruimtelijk ontwikkelingsplan Bonaire, met gebruikmaking cultuur-historische waardenkaart

Eventueel aanpassing Monumentenwet BES op basis van de in 2011/12 gedane verkenning en ervaring opgedaan in de praktijk.

1.4 Archeologie - onderwatererfgoed

A) Verkenning ratificatie UNESCO 2001 verdrag ter bescherming onderwatererfgoed.

B) Aanwijzing Meldpunt maritiem erfgoed

Ad A) Verkenning ratificatie UNESCO 2001 verdrag ter bescherming onderwatererfgoed.

Het Verdrag ter bescherming van cultureel erfgoed onderwater richt zich op bescherming en behoud van objecten van archeologische of historische waarde die op zee worden gevonden. Het verdrag is opgesteld in verband met toenemende plunderingen en vernielingen van onderwatererfgoed door schatgravers en regelt ook de samenwerking en het beheer van onderwatererfgoed tussen staten met verschillende belangen. Het verdrag, dat in 2009 in werking trad, bepaalt dat lidstaten samenwerken en elkaar helpen bij de bescherming en het beheer van cultureel erfgoed onder water. Na een vondst geldt voor lidstaten de verplichting tot melding, informatie-uitwisseling, kennisdeling en het treffen van de

nodige beschermingsmaatregelen. Het verdrag geeft prioriteit aan het beheer en behoud van het erfgoed in situ.

OCW en BuZa zijn al sinds de inwerkingtreding van het verdrag in 2009 in overleg over het wel of niet ratificeren door Nederland van het UNESCO-Verdrag. In 2011 adviseerden de Nationale UNESCO Commissie en de Commissie van Advies voor Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV) positief over (het verder onderzoeken van) een Nederlandse ratificatie. Het kabinet stuurde in 2013 een reactie op het CAVV-advies aan de Tweede Kamer. Hierin werd aangekondigd dat de regering op grond van beide adviezen stappen ten behoeve van ratificatie van het UNESCO-verdrag wil gaan onderzoeken. Uiteindelijk is met BZ het compromis bereikt dat Nederland zou kunnen ratificeren onder voorwaarde van het opstellen van een interpretatieve verklaring over de relatie van het UNESCO-verdrag met het Zeerechtverdrag. Hiermee is een langlopende discussie tussen OCW en BZ beslecht.

De minister heeft de Tweede Kamer op 19 mei 2016 gemeld dat zij inderdaad wil toetreden tot het verdrag. Uitgangspunt is dat het Verdrag geldt voor Nederland inclusief Caribisch Nederland en de landen Aruba Curaçao en St. Maarten.

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

OL: wordt door OCW betrokken bij de ratificatie van UNESCO 2001 en is op termijn verantwoordelijk voor de implementatie van het Verdrag voor Bonaire. Bonaire kan bijdragen in het ratificeringsproces door informatie te verzamelen, die gebruikt kan worden in de onderbouwing van het wetgevingsproces. In eerste instantie is van belang de beantwoording van de vraag: *Welke meerwaarde heeft ratificatie van het UNESCO 2001 verdrag voor Caribisch Nederland, in het bijzonder Bonaire?* Ook kan het OL aangeven welke maatregelen zij al neemt of kan gaan nemen voor de implementatie van het Verdrag. Gedacht kan worden aan het opstellen van lokale regelgeving, controle en bewustwordingscampagnes.

OCW: is verantwoordelijk voor de implementatie van het verdragen start de goedkeuringsprocedure, inclusief medegelding Koninkrijk der Nederlanden. De medegeldingsbrieven zijn verzonden door BZ om het Caribisch deel van het Koninkrijk officieel te vragen of zij het Unesco verdrag willen ratificeren. Caribisch Nederland wordt schriftelijk op de hoogte gesteld van de stand van zaken en het ratificeringsproces.

RCN/OCW: faciliteert het proces van de implementatie voor wat betreft CN.

Acties

2017: OCW maakt implementatietabel waarmee duidelijk wordt welke maatregelen er getroffen moeten worden (wetgeving of anderszins).

2017: OCW informeert OL over het ratificeringsproces en inventariseert wensen en behoeften van Bonaire m.b.t. verdrag, communicatie en samenwerking

2017 - 2012: Ratificeringsproces Unesco 2001

Ad B) Aanwijzing Meldpunt maritiem erfgoed

Het gaat om wijziging van de monumentenwet BES opdat de minister op elk eiland een Meldpunt maritiem archeologisch erfgoed kan aanwijzen. De reden van de voorgestelde wijziging is voortzetting van de bestaande situatie, vastgelegd in de ministeriële beschikking met algemene werking van de Nederlandse Antillen van 9 april 2010 houdende aanwijzing van een Meldpunt maritiem archeologisch erfgoed als bedoeld in de Landsverordening maritiem beheer voor de Eilandgebieden Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Beschikking Meldpunten maritiem archeologisch erfgoed Bonaire, Sint Eustatius en Saba).

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

OL: is verantwoordelijke voor oprichten van een Meldpunt maritiem archeologisch erfgoed zoals bedoeld in de Landsverordening maritiem beheer voor de eiland gebieden Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

OCW: is verantwoordelijk voor wijziging van de monumentenwet BES zodat de minister op elk eiland een Meldpunt *kan* aanwijzen. Aanpassing van de monumentenwet BES ligt nu voor bij Raad van State.

RCN/OCW: monitort oprichting meldpunten

Acties

OL richt een Meldpunt maritiem archeologisch erfgoed in zoals bedoeld in de Landsverordening maritiem beheer voor de Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Het OL *kan* een voorstel Maritiem Meldpunt naar Minister van OCW sturen.

OCW wijzigt de monumentenwet BES opdat de minister op elk eiland een Meldpunt *kan* aanwijzen.

RCN informeert op verzoek van OL OCW over de aan te wijzen meldpunten.

1.5 Immaterieel Erfgoed

Het Koninkrijk der Nederlanden heeft in 2012 het UNESCO verdrag inzake de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed geratificeerd. De algemene doelstelling van dit UNESCO-verdrag is bewustwording van het belang van immaterieel erfgoed, veiligstelling ervan door het levend te houden, en versterking van identiteit en culturele emancipatie. Voorbeelden van immaterieel erfgoed (IE) zijn orale tradities en expressies (inclusief taal als een vehikel voor immaterieel cultureel erfgoed), rituelen, sociale gewoonten en traditionele vaardigheden.

De belangrijkste verplichting op nationaal niveau is het maken van een inventaris van immaterieel erfgoed. Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) coördineert de nationale inventaris. Het Verdrag stelt opname in de inventaris verplicht om in aanmerkingen te komen voor internationale nominatie.

Halverwege 2016 werd het samenwerkingsverband immaterieel erfgoed (Dutch Caribbean ICH Platform) opgericht voor duurzame samenwerking tussen de Caribische landen en openbare lichamen op ICH terrein. Deze

werkgroep bestaande uit ICH- vertegenwoordigers van Aruba, Curaçao, St Maarten en van Bonaire, St Eustatius en Saba, kwam in september 2016 voor het eerst bijeen om afspraken te maken over de gezamenlijke uitwerking van het UNESCO-verdrag op de eilanden.

UNESCO heeft in de jaren 2013 t/m 2016 capacity building workshops georganiseerd voor Caribisch Nederland, Curaçao, Aruba, St Maarten en Suriname. Deze workshops waren gericht op het UNESCO-verdrag, consultaties, field exercises en safeguarding. Alle eilanden maken naar aanleiding van deze workshops hun eigen immaterieel erfgoed inventaris, in samenwerking met de betreffende gemeenschappen en (culturele) instellingen/NGO's. Nederland heeft voor 2017/2018 middelen beschikbaar gesteld aan UNESCO om hier vervolg aan te geven.

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

OL: is eindverantwoordelijk voor het beleid op het gebied van Immaterieel Erfgoed. OL Bonaire is reeds bezig dit te implementeren in samenwerking met de Nationale UNESCO Commissie en OCW. In de beleidsnota cultuur zijn de kaders hiervoor vastgelegd.

OCW: is verantwoordelijk voor de implementatie van het verdrag.

Kennisinstituut voor immaterieel erfgoed KIEN: coördineert de nationale inventaris die zichtbaar wordt in een website, waarin ook ruimte is ingebouwd voor de inventarissen van de eilanden KIEN draagt ook zorg voor kennisontwikkeling en -uitwisseling.

Fonds voor Cultuurparticipatie: voert in 2013-2016 een regeling uit op het gebied van immaterieel erfgoed ter ondersteuning van good practice projecten inzake het overdragen van kennis en vaardigheden om immaterieel erfgoed levend te houden. Dit fonds staat ook open voor Caribisch Nederland.

Nationale UNESCO Commissie: verstrekt informatie en vervult een coördinerende rol voor de activiteiten van het UNESCO capacity building programma.

Voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn door elk eiland coördinerende vertegenwoordigers voor UNESCO-zaken aangewezen. Zij zijn contactpersonen voor bv. de capacity building activiteiten. Zij onderhouden een relatie met de Nationale UNESCO Commissie.

RCN/OCW: eerste aanspreekpunt en informatiepunt voor OL en voor MinOCW

Acties

Doorlopend: Bonaire maken elk een eigen inventaris van immaterieel erfgoed. Iedere gemeenschap of organisatie betrokken bij een immaterieel erfgoed kan een voorstel indienen. In principe zijn dit geen overheden. Deze worden opgenomen in de Nationale Inventaris van het KIEN. Dat kan doorlopend.

Vanaf tweede helft 2015: (eerste) immaterieel erfgoed tradities van Caribisch Nederland worden ingediend bij het KIEN om zichtbaar te maken op de website.

Vanaf 2017 kunnen vrijwilligers via het Fonds Cultuurparticipatie subsidie aanvragen in het kader van de regeling 'Jij maakt het mee'. Informatie is te vinden op www.cultuurparticipatie.nl/subsidies/jij-maakt-het-mee.

1.6 Werelderfgoed

In april van 2011 maakte de Nederlandse regering de Voorlopige Lijst Werelderfgoed Nederland bekend. Op deze lijst staan tien gebieden en/of gebouwen in het Koninkrijk die uitzonderlijk zijn in de wereld en van belang voor de wereldbevolking: één ensemble van plantages in Curaçao, zeven culturele erfgoederen in Nederland, het natuurlijke erfgoed Bonaire National Marine Park (BNMP) en de mixed site Saba met zijn natuurlijke (nevelwoud Mount Scenery) en culturele (nederzettingenstructuur) waarden. De Nederlandse regering plaatste alleen erfgoederen op de Voorlopige lijst die door lokale overheden waren voorgedragen.

Nederland heeft reeds twee erfgoederen van de voorlopige lijst voorgedragen voor de Werelderfgoedlijst. Over de voordracht van de acht andere erfgoederen adviseerde de Expertgroep beoordeling werelderfgoednominaties in maart 2015 de ministeries van EZ en OCW. Op basis van het advies "Bitter en Zoet" besloten in mei 2015 de staatssecretaris van EZ en de minister van OCW de Plantages in Curaçao in 2019 voor te dragen voor de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Tevens stellen OCW en EZ voor de onderbouwing van de nominatie van het Bonaire National Marine Park in 2017 opnieuw te laten toetsen. Voor deze procedure voert EZ overleg met het bestuurscollege van Bonaire.

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

OL: is verantwoordelijk voor de totstandkoming van de nominatiedossiers Bonaire en Saba.

OCW (RCE en Directie EenK) en EZ (Directie Natuur en Biodiversiteit): zijn verantwoordelijk voor de indiening van de door het OL opgestelde nominatierapport bij UNESCO, bieden ondersteuning en leveren desgevraagd een inhoudelijke bijdrage.

RCN/OCW: eerste aanspreekpunt voor OL en voor MinOCW

RCN/EZ: aanspreekpunt voor OL en MinEZ

Acties

Het streven is dat Nederland het nominatiedossier BNMP rond 2020 kan indienen bij UNESCO Parijs.

1.7 Verdrag UNESCO 1954

Op 14 mei 1954 kwam het UNESCO Verdrag inzake de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict tot stand. Het verdrag heeft betrekking op de bescherming van zowel onroerend als roerend cultureel erfgoed in geval van een gewapend conflict. Bij het verdrag horen twee protocollen.

Het Verdrag en het Eerste Protocol zijn in Nederland omgezet in de Wet tot teruggave cultuurgoederen afkomstig uit bezet gebied. Deze wet trad in Nederland op 11 april 2007 in werking. In Nederland zijn de Erfgoedinspectie en de Belastingdienst/douane belast met het toezicht op deze wet.

Het UNESCO Verdrag 1954 en het Tweede Protocol zijn al uitgebreid naar Caribisch Nederland. Het Eerste Protocol heeft veranderingen teweeg gebracht in het Nederlandse Burgerlijk Wetboek en Rechtsvordering. Dit protocol is nog niet geïmplementeerd in Caribisch Nederland, omdat andere (wetgevings)trajecten prioriteit hadden. Het Eerste Protocol heeft dan ook geen rechtstreekse werking in Caribisch Nederland.

Zie actie onder Verdrag UNESCO 1970

1.8 Verdrag UNESCO 1970

Het UNESCO 1970 verdrag regelt de teruggave van cultuurgoederen die door onrechtmatige invoer, uitvoer of eigendomsoverdracht het grondgebied van een verdragspartij hebben verlaten. Het gaat om voorwerpen die door een land speciaal zijn aangewezen omdat ze van groot belang zijn als cultureel erfgoed.

Het Verdrag is op 1 juli 2009 voor het Koninkrijk Nederland geratificeerd. Op diezelfde datum implementeerde Nederland het verdrag met de Uitvoeringswet UNESCO-verdrag 1970 inzake onrechtmatige invoer, uitvoer of eigendomsoverdracht van cultuurgoederen. Vanaf 17 oktober 2009 is Nederland lidstaat bij het verdrag.

In Nederland zijn de Erfgoedinspectie en de Belastingdienst/douane belast met het toezicht op deze wet.

In de memorie van toelichting bij de Goedkeuringswet UNESCO 1970 is het volgende opgenomen:

“Aangezien het tot stand brengen van wetgeving aan verschillende factoren onderhevig is, valt nu nog niet aan te geven binnen welke termijn de uitvoeringswetgeving van de Nederlandse Antillen en Aruba zal zijn gerealiseerd. Wel zullen de Nederlandse Antillen en Aruba deze uitvoeringswetgeving met voortvarendheid ter hand nemen. Zodra de Nederlandse Antillen en Aruba de uitvoeringswetgeving gereed hebben, zal het verdrag voor die landen worden aanvaard.”

In de uitwisseling over het verdrag met de Tweede Kamer schreef de Minister van Justitie aan de Tweede Kamer (Nota naar aanleiding van het Verslag, 3 april 2008, Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 255, nr. 7):

“De Rijkswet terzake van de goedkeuring van het verdrag behoeft niet te wachten tot de uitvoeringswet in de Nederlandse Antillen en Aruba gereed is, zoals is aangegeven in de memorie van toelichting bij dat wetsvoorstel, onder punt 5, Koninkrijkspositie.

Aanvaarding van het verdrag voor de Nederlandse Antillen en Aruba zal plaats vinden, zodra de uitvoeringswetgeving in die landen gereed is. [...]

De Nederlandse Antillen en Aruba zullen moeten beslissen welke uitvoeringswetgeving men daar nodig of wenselijk acht. [...] Desverlangd zal van Nederlandse zijde assistentie worden geboden.”

Het wetgevingsproces op de Antillen werd niet meer afgerond voor de staatkundige veranderingen en het ontstaan van Caribisch Nederland.

Het verdrag heeft veranderingen teweeg gebracht in de Wet tot behoud van cultuurbezit, het Nederlandse Burgerlijk Wetboek en Rechtsvordering.

Acties voor het UNESCO-verdrag 1954 en 1970

Voor de implementatie van het Eerste Protocol bij het UNESCO-verdrag 1954 en UNESCO-verdrag 1970 in CN zijn de volgende zaken van belang:

Voor het UNESCO 1954 Verdrag en het UNESCO Verdrag 1970 geldt dat een intensief wetgevingstraject nodig is om deze verdragen voor het Caribisch gebied te implementeren. Het gaat om wetgeving waarvoor OCW en het ministerie van V&J verantwoordelijk zijn.

OCW zal, op het moment dat de Openbaar Lichamen het signaal geven dat er een politiek en/of maatschappelijke wenselijkheid is om (een van) deze verdragen te implementeren voor Caribisch Nederland, met de Openbare Lichamen en met het ministerie van V&J in gesprek gaan, om te onderzoeken wat de implicaties van wetgeving en uitvoering zijn.

2. Cultuur en letteren Fondsen

Muziek, dans, beeldende kunst, audiovisuele kunst, amateurkunst, overige hedendaagse kunsten, musea en cultuurparticipatie

Gezelschappen, instellingen, producties en ensembles kunnen voor subsidie terecht bij de verschillende cultuurfondsen, die door de Minister van OCW zijn ingesteld en worden gefinancierd. RCN/OCW kan behulpzaam zijn bij vragen van de eilanden en potentiële aanvragers. Bij de fondsen is matching van activiteitenfinanciering door andere overheden een belangrijk criterium (zie hiervoor de beleidsbrief "Meer dan kwaliteit", p.5). OCW heeft geen rol bij de aanvragen van subsidies.

Daarnaast zijn er particuliere fondsen voor cultuur, zoals het VSBfonds, het Prins Bernard Cultuurfonds en de VandenEnde Foundation.

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

Nederland heeft de volgende rijksgefinancierde cultuurfondsen die subsidies verstrekken:

- **Fonds Podiumkunsten:** voor podiumkunstinstanties en kunstenaars op het gebied van dans, theater, festivals, muziek en muziektheater in Nederland. Het Fonds Podiumkunsten ondersteunt alle vormen van professionele podiumkunst. Om subsidie te krijgen hanteert het fonds podiumkunsten normen. Dit zorgt voor een sterk podiumkunstenaanbod.
- **Fonds voor Cultuurparticipatie:** voor gemeenten, provincies en (culturele) instellingen op het gebied van o.a. amateurkunst, cultuureducatie en immaterieel erfgoed. Het Fonds voor Cultuurparticipatie ondersteunt vernieuwende initiatieven die actieve deelname aan cultuur teweegbrengen. Om dit te realiseren heeft het Fonds drie programma's gericht op cultuureducatie, amateurkunst en talentontwikkeling.
- **Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie:** voor projecten op het gebied van (landschaps- en interieur) architectuur, stedenbouw en ruimtelijke ordening, vormgeving en nieuwe media. Met programma's, evenementen, publicaties en kennisbundeling legt het fonds actief verbanden tussen cultuur, ondernemerschap en maatschappelijk engagement.
- **Mondriaan Fonds:** voor beeldende kunst en cultureel erfgoed. Het fonds richt zich hoofdzakelijk op kunstenaars, bemiddelaars (curatoren en critici), presentatie-instellingen, musea en andere erfgoedinstellingen, galeries en opdrachtgevers. Het Mondriaan Fonds draagt bij aan de productie en de presentatie van relevante kunst en erfgoed uit Nederland op die plekken waar de markt dit (nog) niet doet.
- **Nederlands Filmfonds:** voor in Nederland gevestigde producenten en -festivals. Het Nederlands Filmfonds stimuleert met subsidies de kwaliteit, diversiteit en toegankelijkheid van het Nederlands filmaanbod. Fonds verleent financiële steun aan de ontwikkeling, realisering en distributie van speelfilms, documentaires, animatiefilms, filmisch experiment en korte films en aan filmactiviteiten als festivals, filmbijeenkomsten, training, publicaties en onderzoek.

- Nederlands Letterenfonds: voor schrijvers, vertalers, uitgevers en festivals. Het Nederlands Letterenfonds stimuleert met beurzen en subsidies de kwaliteit en de diversiteit in de literatuur. Daarnaast draagt het fonds bij aan de verspreiding en de promotie van Nederlands- en Friestalige literatuur in binnen- en buitenland. Het Letterenfonds kan bijdragen aan vertalingen in het Papiamentu. Vertalers kunnen daarvoor een subsidieaanvraag indienen bij het Letterenfonds. Contactpersoon is Petra Schoenmaker p.schoenmaker@letterenfonds.nl. Voor andere projectsubsidies is Jacques Huiskes contactpersoon j.huiskes@letterenfonds.nl.

3. Cultuureducatie

In Nederland krijgen kinderen en jongeren verplicht en als keuzevak cultuureducatie aangeboden in het onderwijscurriculum. In het voorbereidend onderwijs wordt het vak Cultureel Kunstzinnige Vorming gedoceerd. Cultuureducatie kan mensen toerusten om naar eigen keuze culturele bagage te verwerven en deel te nemen aan het culturele leven. Cultuureducatie stimuleert het vergroten van de culturele en creatieve vermogens.

OCW is van plan om cultuureducatie breder in het onderwijssysteem te verankeren. Caribisch Nederland en Europees Nederland zullen via het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) kennis en ervaring met elkaar uitwisselen over de wijze waarop cultuureducatie als onderdeel van het onderwijscurriculum kan worden aangeboden.

In Caribisch Nederland (CN) is het voor scholen ook mogelijk om subsidie aan te vragen in het kader van de Impuls muziekonderwijs. De Impuls muziekonderwijs is onderdeel van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit en sluit aan bij Méér Muziek in de Klas: de beweging waarbinnen publieke en private partijen zich gezamenlijk inzetten voor structureel muziekonderwijs op de basisschool.

De minister van OCW heeft middelen beschikbaar gesteld om scholen te begeleiden bij hun aanvraag bij het Fonds Cultuur Participatie in 2017.

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

OL: participeert in de kennisuitwisseling als voorbereiding op ontwikkeling beleid

OCW: participeert in de kennisuitwisseling als voorbereiding op ontwikkeling beleid

LKCA: fungeert als kennisinstituut

Fonds voor Cultuurparticipatie: verstrekt subsidies en voert regelingen uit, onder andere op het gebied van cultuureducatie

RCN/OCW: eerste aanspreekpunt voor OL en voor MinOCW.

4. Bibliotheken

Vanaf 1 januari 2015 geldt met de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) een nieuw wettelijk kader voor het openbare bibliotheekwerk. Deze wet is ook van toepassing op Caribisch Nederland. Vooruitlopend op de invoering van de Wsob heeft de staatssecretaris OCW heeft in 2012 eenmalig middelen (max. €150.000 per eiland) beschikbaar gesteld voor verbetering van het bibliotheekwerk in Caribisch Nederland.

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

OL: voert bestuursovereenkomst uit, verantwoordelijk voor bibliotheek beleid

OCW: heeft eenmalig subsidie verstrekt en is behulpzaam bij het leggen van contacten

Koninklijke Bibliotheek (KB): bewaakt de samenhang in het bibliotheekstelsel, ontwikkelt en beheert de digitale bibliotheek

VOB (Vereniging van Openbare Bibliotheken): geeft advies aan bibliotheken

RCN/OCW: monitort uitvoering bestuursovereenkomsten

Acties

Organiseren van de toegang van Caribisch Nederland tot de landelijke digitale bibliotheek, die beheerd wordt door de KB.

5. Media

5.1 Nieuwe Mediawetgeving

De oude mediaregels zijn eind 2010 vervangen door de nieuwe Mediawet BES. In het Mediabesluit BES en de Mediaregeling BES zijn enkele uitvoeringsregels opgenomen. De nieuwe regels beogen de grondwettelijke vrijheid van meningsuiting en de afwezigheid van censuur te waarborgen. Verder legt de nieuwe regelgeving de eigen verantwoordelijkheid van exploitanten van radio- en televisiestations voor de inhoud van hun programma's vast. Het is de bedoeling deze basisregels in een later stadium eventueel uit te breiden met noodzakelijke aanvullende regels. Toezicht en handhaving zijn opgedragen aan het Nederlandse Commissariaat voor de Media, met ondersteuning door de Rijksdienst CN. De komende tijd staat in het teken van voorlichting en uitleg over de nieuwe mediawetgeving door het Commissariaat.

Er is niet voor gekozen om de Europees-Nederlandse regelgeving in te voeren: de Televisie-landsverordening was uitgangspunt voor de inhoud van de Mediawet BES (behalve bijvoorbeeld op punten die strijdigheid (kunnen) opleveren met de Grondwet). De reden daarvoor is dat de mediasituatie in Caribisch Nederland sterk verschilt ten opzichte van het Europese deel van Nederland, en eenvormigheid op afzienbare termijn niet aan de orde is.

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

OL: verschäft informatie over de mediaregelgeving, in samenwerking en overleg met RCN/OCW en het Commissariaat.

OCW: zorgt voor overleg en beleidsmatige, juridische en informatieve ondersteuning.

Commissariaat voor de Media: is verantwoordelijk voor doorlopende informatievoorziening en handhaving, geeft voorlichting en uitleg over de nieuwe mediawetgeving.

RCN/OCW: is eerste aanspreekpunt voor OL en voert namens het Commissariaat werkzaamheden ter plaatse uit.

5.2 Caribische nieuwsvoorziening

De opheffing van de Wereldomroep in haar oude vorm leidde tot een aanpassing in de nieuwsvoorziening voor Caribisch Nederland. De Caribische nieuwsvoorziening is onderdeel geworden van de werkzaamheden van de Landelijke Publieke Omroep. De publieke taakomroep NTR geeft invulling aan de nieuwe mediavoorziening (voornamelijk radio) en volgt het lokale nieuws door journalisten ter plaatse. (<http://caribischnetwerk.ntr.nl>)

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

OCW: stelselverantwoordelijke

NTR: verzorgt organisatorische en inhoudelijke uitvoering en ondersteuning

Ondertekening

Den Haag, 15 juni 2017

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'S.L.A.J. Piek', written over a horizontal line.

De minister van Onderwijs, Cultuur
en Wetenschap,
namens deze,
het hoofd team Caribisch Nederland,
de heer S.L.A.J. Piek

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'N.S. den Heyer', written over a horizontal line.

Mevrouw N.S. den Heyer
Gedeputeerde van o.a. Cultuur
Openbaar lichaam Bonaire

